

6 Závěry a doporučení

6.1

Závěry

- Sociální gramotnosti žáků je řediteli i učiteli škol prisuzována stejná důležitost jako dalším oblastem rozvíjených dovedností, přičemž její rozvoj je nejčastěji realizován s využitím kombinace tří výukových forem: jako součást učebních plánů jednotlivých vzdělávacích oborů a vzdělávacích oblastí (průřezový charakter témat relevantních pro rozvoj sociální gramotnosti žáků), v podobě mimoškolních akcí a s využitím projektové výuky. Tyto formy realizace výuky vztahující se k rozvoji sociální gramotnosti žáků zároveň velká většina ředitelů a učitelů škol považuje za nejvíce účinné.
- Za hlavní překážku účinnějšího rozvoje sociální gramotnosti žáků označují ředitelé i učitelé škol nedostatečný časový prostor ve výuce. Rozšíření časové dotace předmětů s nejužším vztahem k rozvoji sociální gramotnosti žáků, či dokonce zavádění nového takto zaměřeného předmětu, není ovšem velkou většinou ředitelů a učitelů škol vnímáno jako účinné. V tomto kontextu roste význam posilování vazeb výuky témat relevantních pro rozvoj sociální gramotnosti žáků k obsahu učebních plánů jednotlivých vzdělávacích oborů a vzdělávacích oblastí.
- Potenciál dalšího zlepšování podmínek realizace vzdělávání vztahujícího se k rozvoji sociální gramotnosti žáků lze spatřovat především v oblasti zvyšování relevantních dovedností a vědomostí učitelů, stejně jako v oblasti utváření didaktických námětů pro začlenění témat se vztahem k rozvoji sociální gramotnosti žáků přímo do výuky. V tomto ohledu byly sice menšinovým, přesto však vysokým počtem učitelů konstatovány nedostatky v nabídce DVPP se zaměřením na rozvoj sociální gramotnosti žáků. Důležitost těchto skutečností je přitom dána také pozorovaným vztahem mezi zajištěním aprobované výuky a vyšší úrovní sledovaných aspektů sociální gramotnosti žáků, respektive vazbou mezi neúčastí učitelů na DVPP v oblasti rozvoje sociální gramotnosti žáků a nižší sebedůvěrou těchto učitelů ve své dovednosti a vědomosti v této oblasti. Právě posledně uvedený typ učitelů současně častěji vnímá absenci podpory svého úsilí rozvíjet sociální gramotnost žáků ze strany rodičů, přičemž nedostatečná podpora rodiny²³, potažmo společnosti, je však další řediteli a učiteli škol častěji uváděnou překážkou rozvoje sociální gramotnosti žáků.
- Náročnější činnosti vztahující se k úrovni sociální gramotnosti (např. rozpoznání podstaty manipulativní komunikace, aktivace dovedností pro řešení konkrétních situací) byly žáky zvládnuty na nižší úrovni a zároveň byly méně často zaznamenány ve výuce v hospitovaných hodinách. Na poměrně vysokém počtu škol se rovněž neukázalo být běžnou praxí poskytovat žákům zpětnou vazbu o jejich pokroku v rozvoji sociální gramotnosti, ať již ve formě sumativního hodnocení, nebo ve formě mnohem účinnějšího hodnocení formativního (cca 20 % škol bez sledování a hodnocení rozvoje sociální gramotnosti žáků).
- Dosažená úspěšnost žáků 9. ročníku ZŠ i žáků 2. ročníku SŠ v testu vybraných aspektů sociální gramotnosti indikuje prostor pro zlepšování znalostí a dovedností žáků v této oblasti. Neuspokojivého výsledku přitom dosáhli především žáci středních škol studující nematuritní obory, přičemž tato skutečnost utváří potenciální hrozby pro jejich

23 Poukaz na nedostatečnou podporu ze strany rodičů, potažmo společnosti, nemůže být ovšem argumentem pro nečinnost školy v dané oblasti, neboť úkolem školy je mimo jiné v rámci možností zmenšovat dopady socioekonomické nerovnosti žáků s různým rodinným zázemím, které podporu rodičů škole zahrnuje.

